

TAB. IV.

De Potentiis Animæ Humanæ.

I. *Sedes Doctrinae.* Quæ quidem propriè pertinet ad *Physicam*. Sed inde tamen huc transferenda sunt quædam, tum quia jam Tab. præced. facta est mentio appetitus & prævia cognitionis, rectæ item rationis & appetitus sensitivi: tum quia in *Ethicis* sine hac doctrinâ nec divisio virtutum in intellectuales & morales, nec aliâ multa rectè percipi possunt.

* Interim scire, an *Potentia animæ* inter se, & ab *Animâ*, realiter differant, an solâ ratione, *Ethici* nihil interest.

II. *Synonymia.* Potentiæ animæ vocantur etiam *Animæ* } *Facultates.*
 } *Partes, præcipuè à Veteribus.*

1. *Vegetativam*, quæ sub se comprehendit facultatem nutriendi, crescendi, & generandi sibi simile. 10.

III. *Divisio in Facultatē*

2. *Sensitivā* } *sensum* } *Externum* (nempe visum, auditum, olfactum, gustum & tactum) qui tantum patitur recipiendo speciem sensibilem.
 } *Internum* (nempe sensum communem, phantasiam, & memoriam) qui etiam agit: e. g. Phantasia agit eliciendo novâ speciem rei bonæ vel malæ. 15.

3. *Rationalem* } *Appetitum* } *concupiscibilem* qui prosequitur id quod Phantasia judicavit bonum.
 } *sensitivum* } *irascibilem*, qui aversatur a malum.
 } *Locomotivam* } totius corporis.
 } } partium corporis: e. g. capitis, oculorū, oris, manū &c.

4. *Intellectum* } *Theoreticum*, qui pro ultimo fine contemplationem.
 } *Practicum*, qui habet actionem. 20.

5. *Voluntatem*, quæ comprehendit } *similiter est vel* } *concupiscibilis*, & prosequitur bonum.
 } } *irascibilis*, & aversatur a malum. 25.
 } } *contradictionis*, seu exercitii, e. g. ambulandi, vel non-ambulandi.
 } } *contrarietatis*, seu specificationis, e. g. ambulandi vel equitandi.

6. *Vegetativa* } *est homini* } *communis cum plantis & brutis* 30.
 } *Sensitiva* } *est homini* } *brutis*.
 } *Rationalis* } *est homini* } *propria: & in eâ circa* } *verū bonū* } *occupatur* } *Intellectus*
 } } } } } *Voluntas*.

7. *Sensus*, in primis Phantasia } *est similis* } *Intellectui* } *quia utraq;* } *cognoscens.*
 } *Appetitus sensitivus* } *est similis* } *Voluntati* } *facultas est* } *appetens.* 35.

8. *Intellectus* } *est superior* } *Sensui* } *& ejus defectum corrigere potest.*
 } *Voluntas* } *est superior* } *Appetitu sens.* } *est in naturalibus & civilibus.*

9. *Comparatio appetitus sensitivus in homine est rationalis per participationem: Sed voluntas est rationalis per essentiam. Unde & vocari solet simpliciter, Appetitus rationalis.* 40.

10. *Imperio voluntatis* } *non subest vegetativa, ideo est potentia simpliciter irrationalis.*
 } *subest* } *appetitus sensitivus, ita ut possit reluctari. Et ideo imperiū*
 } *locomotiva, ita ut non possit*

11. *Voluntatis in* } *app. sens.* } *comparatur* } *civili, quia cives sunt* } *personæ liberae.* 45.
 } *locomot.* } *imperio* } *herili, quia servi nō sūt*

* *Locomotiva corporis similis est quodammodo in animâ facultas illa, quâ Intellectus ad imperium voluntatis convertit se ad speculandum vel consultandum. Possis appellare Locomotivam Animi.*

12. *In Intellectu* } *sunt virtutes* } *Intellectuales ad cognoscendum Verum.*
 } *In Voluntate* } *sunt virtutes* } *Morales ad prosequendum Bonum.* 50.

13. *Afirmatio* } *in Intellectu, similis est* } *Prosecutioni*
 } *Negatio* } *in Intellectu, similis est* } *Aversationi seu fuga* } *in Voluntate.*

† 1. *Veteres ante Aristotelem in usum doctrinæ de virtutibus tres animæ partes constituebant: 1. Rationalem τὸ λογιστικὸν vel ἡγεμονικόν: 2. Irascibilem, τὸ θυμικόν, vel θυμοειδές: 3. Concupiscibilem, τὸ ἐπιθυμητικόν. Primam locabant in capite, secundam in pectore, tertiâ in infimo ventre.* 55.

2. *De discrimine inter appetitum concupiscibilem & irascibilem maxima sunt lites. Nos in tabulâ illud expressimus, quod ad cognoscendam veterum doctrinam aptissimum experti sumus. Nobiscum sentiunt Jason Denores; & Amiciff. Jo. Contr. Durrius.*